

УДК 342.924(477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1405652>

М.І. ТАРНАВСЬКА,

асистент кафедри цивільного права та процесу
Національного університету "Львівська політехніка",
кандидат юридичних наук, м. Львів, Україна; e-mail: selo_lystonowivka@ukr.net;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0637-1147>

ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ОРХУСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИМИ СУДАМИ УКРАЇНИ

M.I. TARNAVSKA,

Assistant, Chair of Civil Law and Process, Lviv Polytechnic National University,
Ph.D. in Law, Lviv, Ukraine; e-mail: selo_lystonowivka@ukr.net;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0637-1147>

APPLICATION THE NORMS OF THE AARHUS CONVENTION BY THE ADMINISTRATIVE COURTS OF UKRAINE

Постановка проблеми

Важливою віхою на шляху вдосконалення вітчизняного екологічного та адміністративного законодавства стала ратифікація Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (далі – Орхуська конвенція) [1], що є унікальним інструментом захисту як прав людини, так і довкілля [2, с.5]. Як зазначає з цього приводу Т.В. Грушкевич, "доступ до судових інституцій буде відкритим для пересічного громадянина при умові створення найсприятливішого нормативного поля та злагоджених дій з боку відповідальних державних органів, адвокатури, зацікавленої громадськості та зміни світоглядних орієнтирів населення" [3, с.68–69].

Тому без перебільшення можна констатувати, що, як вважає Р. Пертті (Rannikko Pertti), активне і правильне застосування судами норм цієї конвенції впливатиме позитивно не лише на захист екологічних прав та інтересів окремих позивачів, а й загалом здатне підвищити рівень суспільної екологічної і правової свідомості, оскільки ці процеси перебувають у взаємозв'язку і зазнають взаємовпливів [4, с.59]. Цьому сприяють й правосудні рішення Комітету з дотримання Орхуської конвенції, досліджені А. Андрусевич (A. Andrusevych) та С. Керн (S. Kern) за період 2004–2014 років [5]. Незважаючи на численні критичні зауваження науковців та практиків з приводу того, що норми Орхуської конвенції в Україні майже не застосовуються або рівень їх втілення в життя доволі низький,

дані Єдиного державного реєстру судових рішень України свідчить все ж про те, що певна практика застосування норм вказаної конвенції склалася і продовжує формуватися. Аналіз рішень, внесених до Єдиного державного реєстру судових рішень України, дозволяє виокремити цілу низку правових позицій, напрацьованих судами при розгляді конкретних справ. Як видається, вони могли би слугувати певним орієнтиром при застосуванні норм Орхуської конвенції [1]. Існує необхідність проаналізувати напрацьований масив судової практики, аби окреслити особливості відображення у ній норм Орхуської конвенції, що і є метою даної публікації. Новизна статті полягає у визначенні контекстів, в яких конвенція застосовується вітчизняними судами, констатування спірних моментів у застосуванні Орхуської конвенції судами України та наданні практичних рекомендацій з цього приводу. Завданням публікації є виокремлення контекстів, у яких застосовуються згадана конвенція, виявлення окремих тенденцій в застосуванні її норм, висвітлення спірних моментів у її застосуванні.

Можна виокремити різні категорії справ, при розгляді яких суди вдавалися до застосування норм вказаної конвенції. Це, зокрема, 1) справи про оскарження відмови в наданні екологічної інформації; 2) справи з приводу оскарження рішень громадських слухань, що були проведені з порушенням встановленої процедури; 3) спори щодо обов'язку застосування тих чи інших природоохоронних заходів; 4) інші справи з приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів

владних повноважень, де норми Орхуської конвенції застосовуються на обґрунтування права позивача на позов (належності позивача).

Справи про надання екологічної інформації

Як уже зазначалось, ціла низка справ стосується оскарження відмови в наданні публічної екологічної інформації. Оскільки Конвенція, надаючи широкий доступ громадськості до екологічної інформації, водночас встановлює можливість відмови в її наданні за певних умов, не дивно, що саме така норма зумовлює необхідність тлумачення з огляду на конкретні обставити тієї чи іншої справи. Так, згідно ч.3 ст.4 Орхуської конвенції, в запиті про надання екологічної інформації може бути відмовлено, зокрема, якщо запит є очевидно необґрунтованим або сформульованим у надто загальному вигляді [1]. В одній із справ, що стосувалась оскарження рішення про відмову в наданні публічної екологічної інформації, відповідач – підприємство стверджувало про необґрунтованість та надто загальне формулювання запиту, оскільки позивач в ньому не зазначив мету отримання інформації та не додав жодних документів, які би підтверджували його журналістський фах, хоча в запиті стверджував про це [6]. Натомість, суд став на бік позивача з таких міркувань: а) норма Орхуської конвенції про необґрунтованість запиту має тлумачитись у світлі ст.19 Закону України "Про доступ до публічної інформації" [7], згідно якої запитувач має право звернутися до розпорядника інформації з запитом на інформацію, незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту; б) якщо в запиті вказано конкретні документи, які слід надати та які містять запитувану інформацію, запит не може вважатися "надто загальним"; в) оскільки а ні Орхуська конвенція, а ні інше законодавство не передбачає обов'язок надання публічної інформації виключно журналістам, та загалом не встановлює будь-яких вимог до професії запитувача інформації, ненадання ним документів на підтвердження свого фаху не може бути підставою для відмови в її наданні [6].

Справи про визнання недійсними рішень громадських слухань

Окремий масив становлять справи з приводу визнання недійсними рішень громадських слухань внаслідок порушення порядку їх проведення. Суди напружували такі підходи з приводу: а) саме по собі оприлюднення повідомлення про час, місце строк проведення громадських

слухань, навіть супроводжене певними ілюстраціями (схеми розміщення полігону промислових відходів тощо) не може вважатися належною підготовкою для проведення громадських слухань; б) необхідні інформаційні заходи (презентації, прилюдне експонування, телепрограми тощо); в) у світлі практики Європейського суду з прав людини (зокрема, справа "Гримковська проти України") порушення права громадськості на участь в процесі прийняття рішень з екологічних питань є порушенням статті 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [8]; г) дискримінація за територіальним принципом недопустима; д) участь громадськості в прийнятті рішень повинна бути активною, вільною, неупередженою; працівники та інші особи, що перебувають в будь-якому зв'язку з підприємствами, щодо яких відбуваються громадські слухання, не можуть вважатися неупередженою громадськістю; е) значення громадських слухань полягає у їх застосуванні на тому етапі, "коли є всі можливості для розгляду різних варіантів і коли участь громадськості може бути найефективнішою"; є) призначення громадських слухань в робочий час призводить до обмеження права громадськості на участь в прийнятті рішень; ж) інформаційні заходи, які проводяться організаторами громадських слухань, мають бути спрямовані на реальне інформування громадськості. Загалом, суди застосовували схожий підхід до того, який застосовується при розгляді справ про визнання недійсними рішень загальних зборів учасників акціонерних товариств. Так, якщо громадськість не мала інформації, достатньої для того, аби належним чином підготуватися до громадських слухань (а не просто формально прийняти в них участь), слухання не можуть вважатися такими, що досягли своєї мети, а отже, їх рішення повинно визнаватися недійсним.

Як правило, в справах, де суд застосовував Орхуську конвенцію, екологічно релевантні вимоги позивачів задовольнялись. Однак, якщо вести мову про "від'ємний" результат застосування конвенції, то варто згадати дещо несподіваний висновок суду про те, що акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства не належить до інформації про стан довкілля та до екологічної інформації загалом [9]. Крім того, слід констатувати те, що суди здебільшого аналізують положення статутів громадських екологічних організацій (враховуючи не лише мету діяльності, а й територіальний аспект), при визначенні їх права на позов в екологічних справах,

хоча Орхуська конвенція прямо забороняє дискримінацію за територіальним принципом (зокрема, місцем реєстрації) та запроваджує автоматичне визнання законного інтересу в будь-якої недержавної екологічної громадської організації, діяльність якої відповідає національному законодавству [1].

Аналізуючи масив судових справ, в яких так чи інакше застосовувалась Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, можна виокремити, принаймні, три напрями її застосування: 1) справи, де норми Орхуської конвенції використовуються для обґрунтування надання чи ненадання екологічної інформації (інформаційний контекст), в тому числі справи, що стосуються запитів та справи щодо порушення порядку проведення громадських слухань; 2) справи, де норми Орхуської конвенції використовуються для обґрунтування права на позов (контекст належності позивача); 3) справи, де норми Орхуської конвенції використовуються для обґрунтування необхідності екологічної освіти (освітній контекст).

Щодо проблемних аспектів застосування Орхуської конвенції вітчизняними адміністративними судами, то слід найперше зазначити, що такі моменти виникають не лише в нашій державі; так, зауваження з боку громадськості викликала адміністративна практика, зокрема, Франції, Великобританії, Іспанії, Литви, Польщі, ЄС, Грузії та низки інших держав-учасниць конвенції [5, с.5]. Якщо проаналізувати практику Комітету з питань дотримання Орхуської конвенції, то можна зауважити чимало спільних, схожих проблемних питань. Слід погодитись із тим, що вказана конвенція запроваджує низку підходів, які цілком відповідають специфіці екологічних прав людини, однак є особливими і дещо відмінними від підходів, що застосовуються до захисту інших прав. Саме тому, наприклад, у практиці застосування Орхуської конвенції (як в Україні, так і за кордоном) можна зустріти намагання суб'єкта правозастосування обмежити коло позивачів чи вдатися до невинного звуження обсягу оцінкових понять. Навряд чи це варто пов'язувати з упередженнями чи зацікавленістю, скоріше навпаки, такі підходи використовуються суб'єктами правозастосування, оскільки вони є характерні для інших категорій справ (наприклад, справ про захист права власності, корпоративних спорів тощо). Але у цьому і полягає складність ситуації, адже екологічні

права мають особливу специфіку порівняно з іншими правами людини [10, с.6]. Відтак, слід погодитися з тим, що існує необхідність в екологічній освіті й вивченні норм конвенції не лише пересічними громадянами, але й, зокрема, суддями [11, с.63].

Звужувальне тлумачення

Однією з серйозних проблем, що виникають у вітчизняному судочинстві у зв'язку з застосуванням (чи радше незастосуванням) норм Орхуської конвенції, є невинне звуження поняття "екологічна інформація". Так, в одній із справ в основу позиції відповідача (Державного управління охорони навколишнього середовища однієї з областей!) було покладено твердження про те, що висновок державної екологічної експертизи не є екологічною інформацією [5]. Хоча норми вказаного закону втратили чинність, однак, нас цікавить саме сприйняття суб'єктами правозастосування норм оцінкових понять закону, адже схильність до невинного звуження їх змісту може спричинити в майбутньому помилки при застосуванні норм будь-якого закону. А в даному випадку особливо яскраво виявляється парадокс такого тлумачення – якщо висновок екологічної експертизи не містить екологічної інформації, то яку ж тоді інформацію він містить?

Цікаво, що вказану позицію підтримали суди й першої інстанції, й апеляційної. Втім, цікаво, що у вказаній постанові суд, спершу погодившись з тим, що висновки державної екологічної експертизи не містять екологічної інформації, вже через кілька абзаців робить протилежний висновок. Зокрема, суд, розглядаючи твердження позивача про порушення строків надання інформації, називає її екологічною та навіть застосовує норму ч.1 ст.4 Орхуської конвенції, наголошуючи на обов'язку державних органів надавати громадськості таку інформацію. Зрештою позов було частково задоволено, зобов'язано відповідача опублікувати висновок державної екологічної експертизи [12].

На відміну від вищенаведеної справи, в іншій справі про публікацію висновків державної екологічної експертизи суд однозначно наголошував на тому, що згідно ч.1 ст.39 Закону України "Про екологічну експертизу"¹ [13] висновки державної екологічної експертизи повинні містити оцінку екологічної допустимості та можливості прийняття рішень щодо об'єкта екологічної експертизи.

¹ Втратив чинність.

Відтак, суд застосовував цю норму у зв'язку з положенням ч.1 ст.4 Орхуської конвенції, за якими на державні органи Сторін Конвенції покладено обов'язок надавати екологічну інформацію громадськості, включно з копіями фактичних документів, що її містять [14]. До того ж, зазначає суд, за змістом ч.9 ст.6 вказаної Конвенції після прийняття рішення державним органом громадськість повинна бути належним чином поінформованою про це рішення відповідно до належних процедур, при цьому громадськості надається текст рішення з переліком причин і міркувань, покладених в основу цього рішення. Суд також констатував порушення п.3 Плану дій щодо виконання рішення Сторін Орхуської конвенції III/6f [15], згідно якого на Мінприроди покладено обов'язок оприлюднення висновків державної екологічної експертизи на веб-сайті і в окремому розділі друкованого видання "Екотиждень". На порушення цієї норми, зазначив суд, оприлюднення висновків екологічної експертизи в повному обсязі не проводилось [14].

У іншій справі суд "не вбачає підстав для задоволення позову на підставі приписів Орхуської конвенції" "з огляду на відсутність законодавчо деталізованої процедури попереднього узгодження з громадськістю рішень районних рад про погодження клопотання з надання надр у користування та той факт, що у справі відсутні докази стосовно того, що ця процедура призведе до екологічно небезпечної діяльності". Справа стосувалась видобутку піску і, за твердженням прокурора, що власне і звертався з позовом, громадські слухання не були проведені [16].

Застосування Орхуської конвенції в земельних спорах

Іншим цікавим питанням, який виникав при застосуванні Орхуської конвенції, є те, чи стосуються її норми земельних правовідносин. Так, при розгляді справи № 2/255/18/2013 суд зазначив, що позивач не надав будь-яких доказів існування порушення або оспорування своїх прав на момент звернення до суду за цими позовними вимогами (предметом позову було визнання недійсним рішення міської ради про продаж земельної ділянки несільськогосподарського призначення для будівництва та подальшої експлуатації підприємства з виробництва енергії з відходів). Підставою позову, на думку позивача, стало, зокрема, "порушення міською радою чинного законодавства щодо процедури ознайомлення територіальної громади з проектом рішення суспільно важливої проблеми" [17].

Щодо можливості застосування норм Орхуської конвенції (на яку посилався відповідач) суд зазначив: "вказані правові норми зазначають можливі шляхи вирішення суспільно важливих питань громадськістю, регламентують процедуру їх проведення та таким чином вивчення думки населення. Разом із тим, не існує жодної норми діючого законодавства, яке би зобов'язувало міську раду проводити громадські слухання з питань продажу земельних ділянок. Саме Земельний кодекс [18] регулює правовідносини, які виникли з приводу надання у власність земельної ділянки" [17]. Постанову було залишено без змін судами апеляційної та касаційної інстанцій [19, 20], втім, про можливість застосування до вказаної ситуації норм Орхуської конвенції в цих ухвалах суд не висловлюється.

У інших же справах у рішенні прямо зазначається про те, що "згідно ст.4 Орхуської конвенції громадяни мають право на отримання інформації щодо надання, вилучення (викупу) земельних ділянок за своєю власною ініціативою шляхом подання запиту" [21]. Зокрема, ця позиція широко відображена в постановках Одеського окружного адміністративного суду, практика якого становить значну частину судових рішень, де застосовувались норми Орхуської конвенції [21–25]. Так, предметом позову в цих справах стало оскарження бездіяльності сільської ради, суд зазначив, що "інформація щодо надання, вилучення (викупу) земельних ділянок за своєю природою може розглядатися також як екологічна інформація, відносно якої встановлений позитивний обов'язок державних органів" [21]. Суд також підкреслив "недостатню формалізованість обов'язку" саме стосовно надання інформації щодо надання, вилучення (викупу) земельних ділянок, відтак для підсилення правової аргументації свого рішення застосував ст.4 Орхуської конвенції [1, 21].

Справді, в спорах про право власності на землю може йтися про два різні аспекти, пов'язані з суттю, так би мовити, цільовим призначенням цього права (саме на вказаній різниці ґрунтується класифікація екологічних прав Н.Р. Кобецької [10, с.6]). Насамперед, право власності на землю за своєю суттю є правом на природні ресурси. Однак, якщо позивач оскаржує набуття права власності на земельну ділянку, на якій планується спорудження екологічно небезпечного об'єкта, він має намір захистити не право на природні ресурси, а своє право на здорове довкілля, і тому, хоча позовні вимоги можуть дотично стосуватись права власності на

землю, насправді йдеться саме про позов про захист навколишнього природного середовища, на який безпосередньо поширюються норми Орхуської конвенції.

Однак і стосовно тих справ, де йдеться про захист права позивача на набуття у власність природних ресурсів, застосування норм Орхуської конвенції все ж видається позитивним, хоча й не безспірним. У цьому випадку мірилом правомірності застосування чи незастосування норм Орхуської конвенції буде те, чи не суперечитиме використання такого права позивачем інтересам охорони довкілля. Так, якщо йдеться про використання земельної ділянки для садівництва чи городництва, такої суперечності не виникає. Інша річ, якщо земельну ділянку мають намір використовувати для екологічно небезпечного виробництва. Застосування норм Орхуської конвенції всупереч її меті не видається законним і допустимим. Мета Конвенції є чітко окресленою в її Преамбулі та стосується саме захисту довкілля а не набуття права власності на природні ресурси.

Висновки

Таким чином, практиці застосування судами норм Орхуської конвенції притаманні різні полюси – від невизнання того, що висновки екологічної експертизи могли містити екологічну інформацію, до трактування інформації щодо надання, вилучення (викупу) земельних ділянок як екологічної інформації з поширенням на неї норм Орхуської конвенції.

1. Позитивом можна вважати уже сам факт того, що норми Орхуської конвенції безпосередньо застосовуються вітчизняними судами та знаходять своє відображення в їх рішеннях. Існування пошукової системи та розміщення вказаних рішень в Єдиному державному реєстрі судових рішень України сприятиме ширшому застосування норм вказаної конвенції вітчизняними судами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) : від 25.06.1998, ратифікована Законом України від 06.07.1999 № 832–XIV. *Офіційний вісник України*. 2010. № 33. Ст. 1191.
2. The Role of the Aarhus Convention in Promoting Good Governance and Human Rights. Submission by the UNECE Aarhus Convention Secretariat. September, 2012. 5 p.
3. Грушкевич Т. В. Питання доступу до правосуддя у справах про відшкодування шкоди, завданої внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище. *Університетські наукові записки*. 2009. № 4 (32). С. 64–69.
4. Rannikko, Pertti. Local Environmental Conflicts and Change in Environmental Consciousness. *Acta Sociologica*. 1996. Vol. 39. P. 57–73.
5. Andrusevych A., Kern S. (eds). Case Law of the Aarhus Convention Compliance Committee (2004–2014). 3rd Edition. RACSE, Lviv. 2001. 212 p.

2. Суди України застосовують Орхуську конвенцію в різних контекстах: у справах, де норми конвенції використовуються для обґрунтування надання чи ненадання екологічної інформації (інформаційний контекст), в тому числі справи, що стосуються запитів та справи щодо порушення порядку проведення громадських слухань; у справах, де норми Орхуської конвенції використовуються для обґрунтування права на позов (контекст належності позивача); у справах, де норми конвенції використовуються для обґрунтування необхідності екологічної освіти (освітній контекст).

3. Щодо спірних моментів, то дещо невизначеним видається можливість застосування норм Орхуської конвенції в земельних спорах. На нашу думку, ця можливість повинна прямо залежати від співпадіння, або, принаймні, несуперечності мети і призначення конкретного права та мети Орхуської конвенції, нормами якої обґрунтовується захист цього права. У разі їх несуперечності застосування вказаної конвенції для обґрунтування захисту права є можливим.

4. Серед негативних особливостей можна назвати поширену в вітчизняному правозастосуванні тенденцію, за якою відсутність чітко встановленої законом (а, як правило, підзаконним нормативно-правовим актом) процедури може звести нанівець механізм захисту прав людини, запроваджений навіть нормативно-правовим актом вищої юридичної сили, що містить норми прямої дії.

5. Крім того, як показує аналіз судової практики, в низці рішень можна спостерігати тенденцію до помилкового звужувального тлумачення норми права при правозастосуванні (зокрема, щодо джерел екологічної інформації). Це, в свою чергу, може призвести до порушень тих прав, про які йдеться в даних нормативно-правових актах, зокрема, права на екологічну інформацію та доступ до правосуддя з питань захисту довкілля.

6. Постанова Керченського міського суду АРК від 18.12.2013 р. у справі № 107/9100/13-а. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36500675>.
7. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939–VI. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939_17.
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
9. Постанова Харківського окружного адміністративного суду : від 26.01.2015 р. у справі № 820/19202/14. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42559656>.
10. Кобецька Н. Р. Екологічні права громадян України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 1998. 17 с.
11. Handbook on Access to Justice under the Aarhus Convention. Edited by Stephen Stec. Szentendre, 2003. 258 p. 12. Постанова Донецького апеляційного адміністративного суду від 03.08.2010 р. у справі № 2а-7292/10/0570. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/11841140>.
13. Про екологічну експертизу : Закон України від 09.02.1995 № 45/95-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80/print1494346383264443>.
14. Постанова окружного адміністративного суду м. Києва : від 27.10.2011 р. у справі № 2а-13786/10/2670. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19994143>.
15. План дій щодо виконання рішення Сторін Орхуської конвенції III/6f, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України : від 27.12.2008 № 1628-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1628-2008-%D1%80/print1494346383264443>.
16. Ухвала Донецького апеляційного адміністративного суду : від 18.02.2014 р. у справі № 430/2486/13-а. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37222591>.
17. Постанова Ворошиловського районного суду м. Донецька : від 02.04.2013 р. у справі № 2/255/18/2013. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30473476>.
18. Земельний кодекс України : від 25.10.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print1494346383264443>.
19. Ухвала Донецького апеляційного адміністративного суду : від 13.05.2014 р. у справі № 0508/8867/2012. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38710331>.
20. Ухвала Вищого адміністративного суду України : від 12.08.2014 р. у справі № 2а/255/18/2013. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40203485>.
21. Постанова Одеського окружного адміністративного суду : від 21.05.2010 р. у справі № 2а-8862/09/1570. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/9986279>.
22. Постанова Одеського окружного адміністративного суду : від 27.01.2010 р. у справі № 8894/09/1570. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/50623249>.
23. Постанова Одеського окружного адміністративного суду : від 27.01.2010 р. у справі № 8899/09/1570. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50623279>.
24. Постанова Одеського окружного адміністративного суду : від 08.04.2010 р. у справі № 2а-8863/09/1570. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/9610823>.
25. Ухвала Одеського апеляційного адміністративного суду : від 16.02.2011 р. у справі № 2-а-9018/09/1570. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66275888>.

REFERENCES

1. Konventsija pro dostup do informatsiyi, uchast' hromads'kosti v protsesi pryynyattya rishen' ta dostup do pravosuddya z pytan', shcho stosuyut'sya dovkillya (Orkhus'ka konventsija) (vid 25.06.1998) [Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention) (dated 25.06.1998)]. Ratyfikovana Zakonom Ukrayiny (06.07.1999 No 832–14). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny*, 2010 (33). 1191 (in Ukr.).
2. The Role of the Aarhus Convention in Promoting Good Governance and Human Rights. Submission by the UNECE Aarhus Convention Secretariat. September, 2012 (in Eng.).
3. Hrushkevych, T. V. (2009). Pytannya dostupu do pravosuddya u spravakh pro vidshkoduvannya shkody, zavdanoyi vnaslidok nehatyvnoho vplyvu na navkolnyshnye pryrodne seredovyshche [The issue of access to justice in cases of compensation for harm caused by the negative impact on the environment]. *Universytet's'ki naukovi zapysky*, 4(32). 64–69 (in Ukr.).
4. Rannikko, Pertti. Local Environmental Conflicts and Change in Environmental Consciousness. *Acta Sociologica*. 1996. Vol. 39. PP. 57–73 (in Eng.).
5. Andrushevych, A., & Kern, S. (Eds). (2001). Case Law of the Aarhus Convention Compliance Committee (2004–2014). 3rd Edition. RACSE, Lviv (in Eng.).

6. *Postanova Kerchens'koho mis'koho sudu ARK* [Resolution of the Kerch City Court of the ARC]. (18.12.2013 u spravi No 107/9100/13-a). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36500675> (in Ukr.).
7. *Pro dostup do publichnoyi informatsiyi* [About access to public information]. Zakon Ukrainy (13.01.2011 No 2939–6). Retrieved from: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2939_17 (in Ukr.).
8. *Konventsia pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod* [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. (04.11.1950). Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (in Ukr.).
9. *Postanova Kharkivs'koho okruzhnoho administratyvnoho sudu* [Resolution of the Kharkiv Regional Administrative Court]. (26.01.2015 u spravi No 820/19202/14). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/42559656> (in Ukr.).
10. Kobets'ka, N. R. (1998). *Ekolohichni prava hromadyan Ukrainy* [Environmental rights of Ukrainian citizens]. Kandydats'ka dysertatsiya thesis (12.00.06). Kyiv (in Ukr.).
11. Handbook on Access to Justice under the Aarhus Convention. Edited by Stephen Stec. Szentendre, 2003 (in Eng.).
12. *Postanova Donets'koho apelyatsiynoho administratyvnoho sudu* [Resolution of the Donetsk Appellate Administrative Court]. (03.08.2010 u spravi No 2a-7292/10/0570). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/11841140> (in Ukr.).
13. *Pro ekolohichnu ekspertyzu* [About ecological examination]. Zakon Ukrainy (09.02.1995 No 45/95-VR). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80/print1494346383264443> (in Ukr.).
14. *Postanova okruzhnoho administratyvnoho sudu m. Kyyeva* [Decree of the District Administrative Court of Kyiv]. (27.10.2011 u spravi No 2a-13786/10/2670). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/19994143> (in Ukr.).
15. *Plan diy shchodo vykonannya rishennya Storin Orkhus'koyi konventsiyi III/6f* [Action Plan for the Implementation of the Aarhus Convention Parties III / 6f]. Zatverdzhenny rozporядzhennyam Kabinetu Ministriv Ukrainy (27.12.2008 No 1628-r). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1628-2008-%D1%80/print1494346383264443> (in Ukr.).
16. *Ukhvala Donets'koho apelyatsiynoho administratyvnoho sudu* [Decision of the Donetsk Appellate Administrative Court]. (18.02.2014 u spravi No 430/2486/13-a). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37222591> (in Ukr.).
17. *Postanova Voroshylovs'koho rayonnoho sudu m. Donets'ka* [Resolution of Voroshilovsky District Court of Donetsk]. (02.04.2013 u spravi No 2/255/18/2013). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/30473476> (in Ukr.).
18. *Zemel'nyy kodeks Ukrainy* [Land Code of Ukraine]. (25.10.2001). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print1494346383264443> (in Ukr.).
19. *Ukhvala Donets'koho apelyatsiynoho administratyvnoho sudu* [Decision of the Donetsk Appellate Administrative Court]. (13.05.2014 u spravi No 0508/8867/2012). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38710331> (in Ukr.).
20. *Ukhvala Vyschoho administratyvnoho sudu Ukrainy* [The decision of the Supreme Administrative Court of Ukraine]. (12.08.2014 u spravi No 2a/255/18/2013). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40203485> (in Ukr.).
21. *Postanova Odes'koho okruzhnoho administratyvnoho sudu* [Regulation of the Odessa Regional Administrative Court]. (21.05.2010 u spravi No 2a-8862/09/1570). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/9986279> (in Ukr.).
22. *Postanova Odes'koho okruzhnoho administratyvnoho sudu* [Regulation of the Odessa Regional Administrative Court]. (27.01.2010 u spravi No 8894/09/1570). Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/50623249> (in Ukr.).
23. *Postanova Odes'koho okruzhnoho administratyvnoho sudu* [Regulation of the Odessa Regional Administrative Court]. (27.01.2010 u spravi No 8899/09/1570). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50623279> (in Ukr.).
24. *Postanova Odes'koho okruzhnoho administratyvnoho sudu* [Regulation of the Odessa Regional Administrative Court]. (08.04.2010 u spravi No 2a-8863/09/1570). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/9610823> (in Ukr.).
25. *Ukhvala Odes'koho apelyatsiynoho administratyvnoho sudu* [The decision of the Odessa Administrative Court of Appeal]. (16.02.2011 u spravi No 2-a-9018/09/1570). Retrieved from: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66275888> (in Ukr.).

Надійшла 19.04.2018

Тарнавська М. І. Застосування норм Орхуської конвенції адміністративними судами України. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 3. С. 105–112. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_3_15.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1405652>

Проаналізовано існуючий на сьогодні масив справ, де так чи інакше було застосовано дану конвенцію, а також справи, де суд не застосовував її норми, однак вона використовувалась при обґрунтуванні правової позиції сторони у справі. Виокремлено низку контекстів, в яких застосовується Орхуська конвенція (інформаційний контекст, контекст належності позивача, освітній контекст). Акцентовано увагу на невизначеності можливості застосування Орхуської конвенції в земельних спорах. Прослідковано окремі тенденції, що мають негативний характер (зокрема, звужувального тлумачення окремих норм Орхуської конвенції). Акцентовано, що проблемні питання мали місце не лише у вітчизняній судовій та адміністративній практиці, а й в практиці держав-членів ЄС та низки інших країн-учасниць конвенції.

Ключові слова: Орхуська конвенція, судова практика, адміністративні суди, екологічна інформація, звужувальне тлумачення

Тарнавская М.И. Применение норм Орхусской конвенции административными судами Украины

Проанализирован существующий на сегодня массив дел, где так или иначе была применена данная конвенция, а также дела, где суд не применял ее нормы, однако она использовалась при обосновании правовой позиции стороны по делу. Выделены ряд контекстов, в которых применяется Орхусская конвенция (информационный контекст, контекст принадлежности истца, образовательный контекст). Акцентируется внимание на неопределенности возможности применения Орхусской конвенции в земельных спорах. Прослежены отдельные тенденции, имеющие негативный характер (в частности, сужающего толкования отдельных норм Орхусской конвенции). Акцентируется, что проблемные вопросы имели место не только в отечественной судебной и административной практике, но и в практике государств-членов ЕС и ряда других стран-участниц конвенции.

Ключевые слова: Орхуская конвенция, судебная практика, административные суды, экологическая информация, сужение толкования

Tarnavska M.I. Application the Norms of the Aarhus Convention by the Administrative Courts of Ukraine

Despite numerous criticisms of scholars and practitioners concerning the norms of the Aarhus Convention are hardly applicable in Ukraine or the level of their implementation is quite low, the data of the Unified State Register of Judicial Decisions of Ukraine shows that some practice of application the norms of this convention has developed and continue to form. There is a need to analyze the court decisions in order to elucidate the features of the application of the Aarhus Convention's norms, which is the purpose of this publication. The assignment of the publication is to identify the contexts in which the said convention applies, to identify certain trends in the application of its norms, to highlight controversial issues in its application. The main method used in the study is the method of content-analysis of court decisions. The current array of cases, where one or another of these conventions was applied, has been analyzed. It is also analyzed cases where the court did not apply its norms, but it was used in substantiating the legal position of the party in the case. As a result of the analysis, a number of contexts in which the Aarhus Convention (informational context, applicant's affiliation context, educational context) is used. The emphasis is placed on the uncertainty of the possibility of applying the Aarhus Convention in land disputes. Some tendencies, which have a negative character (in particular, narrowing the interpretation of certain norms of the Aarhus Convention) are observed. The emphasis was placed on the fact that the problematic issues related to the incorrect application of the norms of the Aarhus Convention took place not only in domestic judicial and administrative practice but also in the practice of the EU member states and a number of other countries-parties to the convention. This is explained by some novelty of the approaches introduced by the convention. It is concluded that the domestic practice of the application of the Aarhus Convention is characterized by completely different poles, from the failure to recognize that the conclusions of the environmental expertise could contain environmental information, to the interpretation of information on the provision, withdrawal (redemption) of land as an environmental information with the dissemination of the norms of the Aarhus Convention. It is emphasized that uncertainty arises about the possibility of applying the norms of the Aarhus Convention in land disputes. In our opinion, this possibility should directly depend on the coincidence, or at least the consistency of purpose and the purpose of the specific law and the purpose of the Aarhus Convention, the norms of which justify the protection of this right. In the event of their non-consistency, the application of the said Convention to justify the protection of the right is possible. It is emphasized that in a number of decisions one can observe the tendency to erroneous narrowing interpretation of the rule of law in law enforcement (in particular, regarding sources of environmental information). This, in turn, can lead to violations of the rights referred to in these regulatory acts, in particular, the right to environmental information and access to justice in environmental matters.

Key words: Aarhus Convention, judicial practice, administrative courts, environmental information, restrictive interpretation